

Oponentský posudek rigorózní práce Mgr. ThBc. Jana Bartušky: Kolektivizace zemědělství a vývoj JZD na Vysokohrádecku do likvidace obcí.

Jan Bartuška se ve své rigorózní práci zaměřil na komplexnější zpracování jednoho z velmi složitých období československého venkova – kolektivizace zemědělství. Autor upozorňuje, že na toto téma vznikla řada textů, sám se věnuje dějinám kolektivizace na Vysokohrádecku. Každé zpracování podobné tematiky z pohledu určité lokality považují za přínosné, neboť přináší nově zpracované archivní materiály či vzpomínky těch, které běh dějin poznamenal. Vznik prací, ať již bakalářských, magisterských diplomových či rigorózních na téma kolektivizace zemědělství není v posledních letech ojedinělým případem. Část z nich je již věnována dějinám jednotlivých vesnic a tzv. mikrohistorickému pohledu. Lze uvést magisterskou práci obhájenou na Masarykově univerzitě, jejíž autorkou je Lucie Soukupová *Kolektivizace zemědělství v okrese Uherské Hradiště na příkladu obce Březolupy či práci Jany Vyskočilové - Kolektivizace zemědělství v okrese Boskovice na příkladu obce Šebetov* nebo Marie Bočkové – *Kolektivizace zemědělství na Olešnicku v letech 1949 – 1960*. Oproti zmíněným diplomkám jde rigorózní práce Jana Bartušky samozřejmě do větší hloubky.

Autor hned v úvodu rigorózní práce uvádí, že jeho rodina byla postižena kolektivizačními praktikami. Místy v textu je osobní zaujetí znatelné (s. 89 – mezi nejvzpurnější patřili chalupníci Jan Bartuška, poté s. 97 a 99. Avšak pokud je osobní zaujetí takto v úvodu „přiznáno“, nepovažují takovou skutečnost za oslabení práce. Každý z nás jsme nějakým způsobem ovlivněni a limitováni, někteří si to přiznají, jiní nikoli. Historie byla, je a bude vždy subjektivní záležitostí. K pomyslnému objektivizování pak podle mého názoru mohou pomoci právě paralelně a nezávisle zpracované a vydávané práce, které půjdou se svojí „kůží na trh“ a budou kriticky diskutovány a nahlíženy.

Rigorózní práce J. Bartušky zahrnuje časově několik desetiletí (nejen období vlastní kolektivizace), autor se zmiňuje i o historii vesnic a družstev, které v regionu vznikaly, je přitom zřejmé, že J. Bartuška má v této oblasti značný přehled. Z časového zaměření však plyne jedna z mých pochybností a to, zda rigorózní práci nazvat „Kolektivizace zemědělství“, zda by za přílehavější nebylo například označení „Problémy zemědělství“. Na druhou stranu je nesporné, že kapitoly věnující se kolektivizaci jsou v práci stěžejní, zdařilé a informativně velmi přínosné.

Za přínosné považují shrnutí nejvýznamnějších publikací, které se danému tématu věnují na celostátní úrovni, tak i těch, které se tímto zabývají ve stejném teritoriálním vymezení (s. 9) a jsou obhájené na stejné fakultě. Využité jsou také tematicky vhodné dobové tiskoviny. Pokud jde o použité prameny, kvitují podrobné seznámení a využití archivních pramenů ze Státního oblastního archivu v Třeboni a Státního okresního archivu v Českých Budějovicích. Oceňují především autorem využití nezpracovaného fondu, na druhé straně bylo na zvážení využití materiálů uložených v Národním archivu, ne pouze editovaných pramenů.

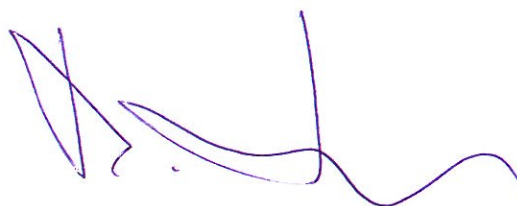
Za rovněž přínosné považují využití vzpomínek pamětníků, se kterými se autor znal osobně. Odkazuje přitom na práce o orální historii (s. 12), avšak některé vzpomínky pamětníků nejsou nijak odkazovány, resp. zaznamenány v rámci rozhovoru (dopisu či deníku). Tím se ovšem stávají velmi těžko dohledatelnými ověřitelnými, což je jedno z důležitých kritérií orální historie. Domnívám se, že rigorózní práce by měla být opatřena, když už ne protokolem o rozhovoru (například umístěným v Příloze), pak rozhodně zmínkou o jeho možnosti dohledání a místě uchovávání (např. s. 20, pozn. 60). Odkaz na zdroje chybí i u některých dalších informací, z nichž bylo čerpáno. Autor například na straně 30 uvádí výsledky hlasování, kterému předchází zdůraznění, že dále bude uvádět jména, protože jsou

důležitá v dalších desetiletích kolektivizace. Avšak výsledky hlasování nemají žádný odkaz na zdroj informací, zdali celá strana a půl nepatří pod odkaz 101. Nejasnost podobného charakteru strana 43 atd.

Pokud jde o formální stránku rigorózní práce, za zcela zbytečné považuji například problémy s textem, jedná se o řádky bez mezer mezi slovy, které vznikly nejspíše při zarovnávání textu a nepůsobí na čtenáře dobře, například strany 7, 10, 26, 37, 44, 51, 158 atd. Autor se místy zcela nevyvaroval krkolomnějším skladbám vět. V některých případech jsou užitá i poměrně nestandardní spojení „mráz normalizace“ (s. 6), vlajkařství (bez uvozovek) a další, psaní Kč místo Kčs (s. 38).

V závěru práce pak autor zcela opouští problematiku kolektivizace zemědělství, i když samozřejmě v širším pohledu se spojení najde, nejsem si však jistý, zda témata raka říčního, bažantů, otázka posuzování dětí z rodin při výběru středních škol, myslivců, špatného zacházení s půdou s souvisejícími povodněmi a konečně s životním prostředím měla být v práci takto pouze schematicky „nahozena“, na tenký led se autor pouští i na s. 145, kde „řeší“ příčiny nárůstu obezity u lidí, dle autora související s modernizací obydlí a ulehčením fyzické práce a orientace lidí na konzum: konzum jídla, konzum alkoholu, konzum sexu u mladých. V těchto otázkách autor sklouzává od práce historikovy k moralizování.

Přes dílčí výhrady považuji rigorózní práci za zdařilou a **doporučuji ji k obhájení**. Jak jsem již dříve uvedl, právě těmito mikrohistorickými sondami, vedle komparací, a to především se zahraničím můžeme posunout znalosti o našem oboru dál.

V Praze, 27. srpna 2013

prof. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.